Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

11 юни 2020 година*

„Преюдициално запитване — Интелектуална и индустриална собственост — Авторско право и сродни права — Директива 2001/29/ЕО — Членове 2—5 — Приложно поле — Обект с практическо предназначение — Понятие за произведение —Авторскоправна закрила на произведения — Условия — Форма на продукт, необходима за постигане на определен технически резултат — Сгъваем велосипед“

По дело C-833/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunal de l’entreprise de Liège (Търговски съд Лиеж, Белгия) с акт от 18 декември 2018 г., постъпил в Съда на 31 декември 2018 г., в рамките на производство по дело

SI,

Brompton Bicycle Ltd

срещу

Chedech/Get2Get,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: E. Regan, председател на състава, I. Jarukaitis, E. Juhász (докладчик), M. Ilešič и C. Lycourgos, съдии,

генерален адвокат: M. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: M. Longar, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 14 ноември 2019 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за SI и Brompton Bicycle Ltd, от B. Van Asbroeck, G. de Villegas и A. Schockaert, avocats,

– за Chedech/Get2Get, от A. Marín Melgar, abogado,

– за белгийското правителство, от M. Jacobs, C. Pochet и J.-C. Halleux, в качеството на представители,

* Език на производството: френски.

– за полското правителство, от B. Majczyna, в качеството на представител,

– за Европейската комисия, от É. Gippini Fournier и J. Samnadda, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 6 февруари 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между SI и Brompton Bicycle Ltd (наричано по-нататък „Brompton“), от една страна, и Chedech/Get2Get (наричано по-нататък „Get2Get“), от друга страна, относно предявен срещу последното иск за нарушение на авторското право.

Правна уредба

Международното право

Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения

3 Член 2 от Бернската конвенция за закрила на литературните и художествени произведения (Парижки акт от 24 юли 1971 г.) в редакцията ѝ след изменението от 28 септември 1979 г. (наричана по-нататък „Бернската конвенция“) предвижда в параграфи 1 и 7:

„1) Понятието „литературни и художествени произведения“ включва всеки продукт от литературната, научната и художествената област, независимо от начина и формата на изразяването му, като […] рисунки […]; произведения на приложното изкуство; […]

[…]

7) […] законодателствата на страните от Съюза определят степента, в която техните закони се прилагат към произведенията на приложното изкуство и промишлените образци и модели, както и условията, при които се закрилят такива произведения, образци и модели. Произведенията, защитени в страната на произхода само като образци и модели, се ползват в друга страна от Съюза само от специалната закрила, която се предоставя в тази страна на образците и моделите; обаче, ако тази страна не предоставя такава специална закрила, тези произведения се закрилят като художествени произведения“.

Договора на СОИС за авторското право

4 Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) приема в Женева на 20 декември 1996 г. Договора на СОИС за авторското право, одобрен от името на Европейската общност с Решение 2000/278/ЕО на Съвета от 16 март 2000 г. (ОВ L 89, 2000 г., стр. 6; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 20, стр. 212) и влязъл в сила за Европейския съюз на 14 март 2010 г. (ОВ L 32, 2010 г., стр. 1).

5 Член 1 от Договора на СОИС за авторското право, озаглавен „Връзка с Бернската конвенция“, предвижда в параграф 4:

„Договарящите страни трябва да спазват членове от 1 до 21 и допълнението към Бернската конвенция“.

6 Член 2 от този договор предвижда:

„Авторско-правната закрила се разпростира върху обективно изразените форми, а не върху идеи, процеси, методи на функциониране или математически понятия като такива“.

Правото на Съюза

Директива 2001/29

7 Членове 2—5 от Директива 2001/29 определят изключителните права на авторите по отношение на възпроизвеждането, разгласяването и разпространението на техните произведения.

8 Член 9 от посочената директива, озаглавен „Продължително прилагане на други правни разпоредби“, предвижда:

„Настоящата директива не засяга разпоредбите, отнасящи се по-специално до патентното право, търговските марки, правата върху дизайна […]“.

Регламент (ЕО) № 6/2002

9 Член 8 от Регламент (ЕО) № 6/2002 на Съвета от 12 декември 2001 година относно промишления дизайн на Общността (ОВ L 3, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 33, стр. 70), озаглавен „Промишлени дизайни, обусловени от техническата им функция и промишлени дизайни за междинни връзки“, предвижда в параграф 1:

„Промишленият дизайн на [Съюза] не предоставя права върху особеностите на външния изглед на един продукт, които са наложени изключително от техническата му функция“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

10 Brompton, учредено по английското право дружество с учредител SI, предлага на пазара сгъваем велосипед, който се продава в настоящата си форма от 1987 г. (наричан по-нататък „велосипедът Brompton“).

11 Велосипедът Brompton, чиято особеност е, че може да заеме три различни позиции (сгъната, разгъната и междинна, които позволяват на велосипеда да остане изправен), е защитен с патент, който понастоящем е изтекъл.

12 От своя страна Get2Get предлага на пазара велосипед (наричан по-нататък „велосипедът Chedech“), чийто външен вид е много сходен с този на велосипеда Brompton и който може да заеме трите посочени в предходната точка позиции.

13 На 21 ноември 2017 г. SI и Brompton сезират Tribunal de l’entreprise de Liège (Търговски съд Лиеж, Белгия) с искане да установи, че велосипедите Chedech нарушават авторското право на Brompton и неимуществените права на SI, и вследствие на това да разпореди на Get2Get да преустанови действията, които нарушават правата им, и да изтегли продукта от всички търговски обекти.

14 В своя защита Get2Get изтъква, че видимият външен вид на велосипеда Chedech е наложен от търсеното техническо решение, което позволява велосипедът да заеме три различни позиции. При тези обстоятелства видимият външен вид можел да получи само патентна, а не и авторскоправна закрила.

15 Жалбоподателите в главното производство възразяват, че трите позиции на велосипеда Brompton могат да се получат с различни форми от използваните в този велосипед от неговия създател, което означавало, че формата му може да получи авторскоправна закрила.

16 Tribunal de l’entreprise de Liège (Търговски съд Лиеж) посочва, че по силата на белгийското право едно творение е защитено с авторско право, когато е изразено в конкретна форма и е оригинално, което означава, че обект с практическо предназначение — като например велосипед — може да получи авторскоправна закрила. В това отношение, макар формите, наложени от необходимостта за постигане на технически резултат, да са изключени от авторскоправната закрила, има съмнение дали това е така, когато такъв резултат може да бъде постигнат чрез други форми.

17 Тази юрисдикция посочва, че в решение от 8 март 2018 г., DOCERAM (C-395/16, EU:C:2018:172), постановено в областта на правото върху промишлените дизайни, Съдът е тълкувал член 8, параграф 1 от Регламент № 6/2002 в смисъл, че за да се прецени дали особеностите на видимия външен вид на продукт са наложени изключително от техническата му функция, следва да се установи дали тази функция е единственият определящ за особеностите фактор, като в това отношение наличието на алтернативни промишлени дизайни не е решаващо.

18 Ето защо запитващата юрисдикция иска да се установи дали подобно разрешение трябва да се приеме и в областта на авторското право, когато видимият външен вид на продукта, чиято закрила се иска на това основание по силата на Директива 2001/29, е необходим за постигането на определен технически резултат.

19 При тези обстоятелства Tribunal de l’entreprise de Liège (Търговски съд Лиеж) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли правото на Съюза — и по-специално Директива [2001/29], която в членове 2—5 установява различните изключителни права, признати на титулярите на авторско право — да се тълкува в смисъл, че изключва от защитата, предоставена с авторското право, произведения, чиято форма е необходима за постигането на технически резултат?

2) За да се прецени дали една форма е необходима за постигането на технически резултат, трябва ли да се вземат предвид следните критерии:

– наличието на други възможни форми, които позволяват постигането на същия технически резултат,

– ефективността на формата за постигането на посочения резултат,

– волята на предполагаемия нарушител да постигне този резултат,

– наличието на по-ранен, понастоящем изтекъл, патент за процеса, който позволява постигането на търсения технически резултат?“.

По преюдициалните въпроси

20 С двата си въпроса, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали членове 2—5 от Директива 2001/29 трябва да се тълкуват в смисъл, че продукт, чиято форма, поне отчасти, е необходима за постигането на определен технически резултат, се ползва с предвидената в тези членове авторскоправна закрила.

21 Съгласно членове 2—5 от Директива 2001/29 авторите са защитени срещу възпроизвеждането, публичното разгласяване и публичното разпространение без тяхно разрешение на техните произведения.

22 Съгласно постоянната практика на Съда понятието „произведение“ се състои от два елемента. От една страна, то предполага наличието на оригинален обект, който е собствено интелектуално творение на неговия автор, и от друга страна, изисква това творение да е обективирано (вж. в този смисъл решение от 12 септември 2019 г., Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, т. 29 и 32 и цитираната съдебна практика).

23 Що се отнася до първия елемент, от постоянната практика на Съда следва, че за да може даден обект да се разглежда като оригинален, е необходимо и достатъчно той да отразява личността на автора, представлявайки проява на неговия свободен и творчески избор (решение от 12 септември 2019 г., Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, т. 30 и цитираната съдебна практика).

24 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика, когато реализирането на даден обект е било обусловено от технически съображения, правила или от други изисквания, които не са оставили място за упражняването на творческа свобода, този обект не може да се разглежда като притежаващ необходимата оригиналност, за да бъде произведение и следователно да се ползва с авторскоправна закрила (вж. в този смисъл решение от 12 септември 2019 г., Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, т. 31 и цитираната съдебна практика).

25 Що се отнася до втория елемент, посочен в точка 22 от настоящото съдебно решение, Съдът уточнява, че понятието „произведение“ по смисъла на Директива 2001/29 предполага по необходимост наличието на обект, който може достатъчно точно и обективно да бъде идентифициран (решение от 12 септември 2019 г., Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, т. 32 и цитираната съдебна практика).

26 От това следва, че обект, който изпълнява условието за оригиналност, може да получи авторскоправна закрила дори когато реализирането му е било обусловено от технически съображения, стига това да не е попречило на автора да отрази личността си в този обект, като прояви своя свободен и творчески избор.

27 В това отношение трябва да се подчертае, че когато компонентите на един обект се характеризират единствено с техническата си функция, критерият за оригиналност не е изпълнен, тъй като от член 2 от Договора на СОИС за авторското право следва, че авторскоправната закрилата не обхваща идеите. Всъщност предоставянето на авторскоправна закрила на идеите би означавало да се даде възможност за монополизирането им в ущърб на техническия прогрес и индустриалното развитие (вж. в този смисъл решение от 2 май 2012 г., SAS Institute, C-406/10, EU:C:2012:259, т. 33 и 40). Когато обаче обективната форма на тези компоненти е продиктувана от техническата им функция, различните начини да се осъществи дадена идея, са ограничени до такава степен, че идеята и нейната обективна форма се смесват (вж. в този смисъл решение от 22 декември 2010 г., Bezpečnostní softwarová asociace, C-393/09, EU:C:2010:816, т. 48 и 49).

28 Ето защо следва да се провери дали разглежданият в главното производство сгъваем велосипед може да представлява произведение, което се ползва с предвидената в Директива 2001/29 закрила, като се има предвид, че въпросите на запитващата юрисдикция се отнасят не до втория елемент, посочен в точка 22 от настоящото решение — тъй като този велосипед, изглежда, може да бъде идентифициран достатъчно точно и обективно — а до първия елемент.

29 В случая е вярно, че формата на посочения велосипед изглежда необходима за постигането на определен технически резултат, а именно годността на велосипеда да заеме три позиции, една от които му позволява да остане изправен.

30 Запитващата юрисдикция обаче трябва да провери дали въпреки това обстоятелство този велосипед представлява оригинално произведение, резултат от интелектуално творчество.

31 В тази връзка, както бе припомнено в точки 24, 26 и 27 от настоящото решение, това не може да е така, когато реализирането на даден обект е обусловено от технически съображения, правила или други изисквания, които не са оставили място за упражняване на творческа свобода или до такава степен са ограничили това място, че идеята и нейната обективна форма се смесват.

32 Дори да съществува възможност да се избере формата на даден обект, от това не следва, че този обект непременно попада в обхвата на понятието „произведение“ по смисъла на Директива 2001/29. За да установи дали действително това е така, запитващата юрисдикция трябва да провери дали са изпълнени условията, припомнени в точки 22—27 от настоящото решение.

33 В случай че формата на продукта е продиктувана единствено от техническата му функция, този продукт не може да получи авторскоправна закрила.

34 Следователно, за да установи дали съответният продукт може да получи авторскоправна закрила, запитващата юрисдикция трябва да определи дали с този избор на формата на продукта неговият автор е изразил творческите си способности по оригинален начин, като е направил свободен и творчески избор и е моделирал продукта по такъв начин, че да отразява личността му.

35 В този контекст и при положение че трябва да се прецени само оригиналността на съответния продукт, наличието на други възможни форми, които позволяват да се постигне същият технически резултат — ако се установи, че то дава възможност за избор — не е определящо за преценката на факторите, от които се е ръководил изборът на автора. По същия начин волята на предполагаемия нарушител е без значение за тази преценка.

36 Що се отнася до наличието на предходен патент, който понастоящем е изтекъл в спора по главното производство, както и до ефективността на формата за постигне на същия технически резултат, тези елементи следва да се вземат предвид само доколкото позволяват да се разкрият съображенията, които са били взети предвид при избора на формата на съответната стока.

37 При всички положения е важно да се подчертае, че за да прецени дали разглежданият в главното производство сгъваем велосипед е оригинално творение и поради това се ползва с авторскоправна закрила, запитващата юрисдикция трябва да вземе предвид всички релевантни обстоятелства по случая, налице към момента на разработване на този обект, независимо от външните и последващи създаването на продукта фактори.

38 Ето защо на преюдициалните въпроси следва да се отговори, че членове 2—5 от Директива 2001/29 трябва да се тълкуват в смисъл, че продукт, чиято форма, поне отчасти, е необходима за постигането на определен технически резултат, се ползва с предвидената в тези членове авторскоправна закрила, когато представлява оригинално произведение, резултат от интелектуално творчество, тъй като чрез тази форма авторът на произведението изразява творческите си способности по оригинален начин, като прави свободен и творчески избор, поради което тази форма отразява неговата личност, което трябва да се прецени от националната юрисдикция, като вземе предвид всички релевантни обстоятелства в спора по главното производство.

По съдебните разноски

39 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Членове 2—5 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество трябва да се тълкуват в смисъл, че продукт, чиято форма, поне отчасти, е необходима за постигането на определен технически резултат, се ползва с предвидената в тези членове авторскоправна закрила, когато представлява оригинално произведение, резултат от интелектуално творчество, тъй като чрез тази форма авторът на произведението изразява творческите си способности по оригинален начин, като прави свободен и творчески избор, поради което тази форма отразява неговата личност, което трябва да се прецени от националната юрисдикция, като вземе предвид всички релевантни обстоятелства в спора по главното производство.

Подписи